

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❖ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❖

ÅRGÅNG 5

HÄFTE 18

1918

JULGÅVAN 1918.

ILLUSTRERAD JULTIDNING FÖR DE SVENSKA HEMMEN.
TOLFTE ÄRNGÅNGEN. — STILFULLT OMSLAG I TRE FÄRGER EFTER EN
TAVLA AV JENNY-NYSTRÖM-STOOPENDAHL.

Ur innehållet må här nämnas:

JESU MODER. Omslagsteckning av *Jenny Nyström-Stoopendahl*. — FRID PÅ JORDEN. Julhälsning av *S. Andersson*. — GUDS GÅVA ÄR DET. Julbeträktelse av Hovpredikanten *Fr. Hammarsten*. Med omramningar av *Alfr. Frijs*. — SOLMÄNNISKOR. Maningsord av Kyrkoherden *Joel Thulin*. Med illustration: Den heliga familjen av *F. Ittenbach*. — EN DE LIDANDES VALGÖRARINNA. Anna Nilsson i Strömsund. Med vy över Ströms Vattudal och bilder från Strömsund. — JULMORGON. Berättelse av *Runa*. Med teckningar av *B. Hillgren*. — DOFTEN AV EN ROS. Berättelse av *Ellis Hjort*. Med teckningar av *J. Swedin* och *Eva Schillberg*. — JULBERÄTTELSEN, SOM ALDRIG BLEV TRYCKT. Skildring av *L. B. L.-f.* Med teckningar av *Eric Strändman*. — FRÅN VÅRT EGET VACKRA LAND: 1. Kungsporsplatsen i Göteborg. 2. Parti från Slottsskogen. 3. Vy från Göteborg, Linnégatan. 4. Libanons soldathem. 5. Familjefest hos våra Göteborgsvänner. 6. Vy från Mora vid Siljan. 7. Vy över Storsjön och Frösön från Östersund. — BIBEL- OCH MISSIONSKURSEN I GAGNEF 1918. — SANNINGSGLIMTAR I HEDENDOMENS MÖRKER. Av missionsdirektorn *Johs. Lindgren*. Med teckningar av *Nils Kjellberg*. — GUD BLEV EJ DEN SKYLDIGE. Berättelse av *H. Westerberg*. Med teckningar av *Einar Torsslow*. — SJU ROSOR. Några maningsord av *Sigrid Netzel*. Med teckningar av *J. Swedin*. — DEN ORTODOXA KYRKAN I RYSSLAND. Av Pastor *K. J. Montelius*. Med bilder av Isakskatedralen och Petersburgs första kyrka, Alexanderparken med Katarina II:s monument. Uppståndelsekyrkan i Petersburg, Loubianskyplatsen i Moskva och Nevskyboulevarden i Petersburg. — Julsång m. m. — FYRA GRATIS-PLANSCHER: Porträtt av *B. Wadström*. MODERSLYCKA. Efter en tavla av *Adolf Hering*. — AFTONBÖN. Efter en tavla av *V. Meyer*. — KORSBÄRARE. Efter en tavla av *L. M. Roth*.

Julgåvans pris i år 2 kr.; då minst 5 ex. rekvireras på en hand 20 proc., minst 25 ex. 25 proc., minst 50 ex. 30 procent rabatt, men inga friexemplar, då papperets pris nu stigit med över 200 procent.

EVANG. FOSTERLANDS-STIFTELSENS FÖRLAGS-EXPEDITION, Stockholm 3.

D:r Elin Beckmans Heltluftsinstitut.

**Heltluft, Diatermi, Massage och
Sjukgymnastik.**

Behandling av *reumatism, gikt, nervsmärtor, frostsador, visse ledutgjutningar och ledstelheter* samt börjande *ålderdomsbränd*.

Barnhusgatan 12. Vard. 1/23-4.

Rikst. 10552.

A. T. Br. 4552.

SINGER "66"

MODERNASTE SYMASKIN
NYTTIGASTE MÖBEL

Äkta VADSTENASPETSAR

full utstyrselar och presenter. Stort urval.
Bäst och billigast.

SVENSKA SPETSDEPOTEN,

Grevturegatan 34. A. 1. kl. 10-6.

A. T. 40204

(Andra huset från Linnégatan.)

UTAN KORT.

Linne, siden, tyll, tunna vävnader,
— garn och silke för handarbeten —

HANDARBETS-AFFÄREN,
VÄSTRA TRÄDGÅRDSGATAN 19.

HERTHA

ÅRGÅNG V

15 NOVEMBER 1918

HÄFTE 18

Konsumentbekymmer.

Husmödrarnas lott i dessa dagar hör sannerligen inte till de lätta. Till den svindlande prisstegringen på livsförnödenheterna komma restriktioner och förordningar av alla de slag och göra husmoderns arbete dubbelt betungande. Många av kristidsbestämmelserna har varit nödvändigt och oundvikligt på grund av förhållandena, och det har endast varit att foga sig, även om därmed lagts sten på redan tung börda. Annat har varit mindre välbetänkt och till synes utan gott resultat, men har dock framvuxit som ett direkt försök att afhjälpa kristidsolägenheterna.

För Stockholms husmödrar, i deras ytterligt beträngda ställning, har en alldeles ny svårighet mött, som inte ens framkallats av det direkta krisläget. Efter redan föregående år fattat beslut av Stockholms stadsfullmäktige utrymmas numera stadens salutorg kl. 3 e. m. Efter detta klockslag är all möjlighet avskuren att på torgen upphandla några förnödenheter. Vad detta betyder av svårighet för massor av husmödrar och självförsörjande kvinnor, som inte fritt disponera sin tid under förmiddagens lopp, är något så självfallet att man inte förstår att det skall behöva sägas och påpekas. Det betyder omöjliggörande

just för de mest behövande att till något så när — efter existerande förhållanden — rimligt pris förvärva en del livsförnödenheter, vilka på torgen finnas i rikligare mängd och därför billigare än i hallarna och bodarna.

När stadsfullmäktige fattade sitt omniösa beslut var det i den lofvärda avsikten att med det tidigare avstängandet av torghandeln komma åt månglarna, vilka förmenades ej ha fördel av att bedriva sin kommers, med pålagda mellanhandspriser, när de ej fingo kvarstå med sina varor längre än till kl. 3. Hur man kommit till denna egendomliga slutsats är ofattbart; liksom om inte månglarna skulle komma igen dagen därpå med vad de inte hunnit sälja av, och då med genom en natts lagring i många fall avsevärt försämrade varor och troligen ännu dyrare priser.

Att ett misstag begåtts och hur betungande detta känts för stora grupper av kvinnor har fått sitt otvetydiga bevis i dessa dagar. Redan i oktober väcktes av fru Gertrud Törnell i stadsfullmäktige en motion om att stadsfullmäktige måtte, med frånträdande av sitt föregående beslut, medgiva torghandelns utsträckande till en timme före den för handel i bod stadgade

stängningstiden, således betydligt längre fram på eftermiddagen. I motiveringen av sitt förslag påpekar fru Törnells huruledes bevisligen intet ernåtts av det som åsyftats i fråga om mångleriet, och de stora nackdelarna för vida grupper av konsumenter genom avstängningen redan kl. 3 visas genom siffror, som belysa det ofrånkomliga faktum att varorna på torget i genomsnitt ställa sig avgjort billigare än i hallarna och bodarna. Nu har, genom en skrivelse till stadsfullmäktiges beredningsutskott, inte mindre än 18 kvinnoföreningar uttalat sin anslutning till fru Törnells motion och med samma skäl som hon yrkat på torghandelns utsträckande fram på eftermiddagen. Behandling av motionen med det allra snaraste är också vad som begäres och visar hur trängande nödvändigt man känner det att utan vidare uppskov få saken nöjaktigt reglerad.

Det är sannerligen av vikt, att inte

konsumenternas särskilt i Stockholm redan förut så oerhört svåra ställning onödigtvis försvåras!

Skrivelsens undertecknare äro: Fredrika-Bremer-Förbundet, F. K. P. R. i Stockholm, Svenska Kvinnornas Nationalförbund, Moderata Kvinnoförbundet i Stockholm, Föreningen Frisinnade Kvinnor, Socialdemokratiska Kvinnornas Samorganisation, Södra Kvinnoklubben, Stockholms Allmänna Kvinnoklubb, Soc.-Dem., Moderata Kvinnors Rösträttsförening, Stockholms lokalavdelning av Svenska skolkökslärarynnors förening, Föreningen Kvinnor i Statens tjänst, Statsbanornas kvinnliga tjänstemannaförening, Kvinnliga Postföreningen, Kvinnliga Telegrafpersonalens förening, Stockholms stads kvinnliga tjänstemäns förbund, Sveriges folkskollärarynnor-förbund, Kvinnoklubben, Kvinnliga Kontorist- och Expedittföreningen i Stockholm.

Lagberedningens förslag till giftermålsbalk.

II.

Av det föregående ha vi sett att kvinnans krav på målsmanskapets upphävande fullt tillgodosetts ifråga om upphävande av husbondeväldet och mannens representationsrätt för hustrun. Hans förvaltningsrätt över boets egendom har även bortfallit. Äganderättsförhållandena i äktenskapet ha hört till de mest omdebatterade spörsmålen inom äktenskapslagstiftningen, och många förslag

ha framkommit till lösning av desamma. Från många håll har kravet på upphävande av den gemensamma egendomen framförts. Särskilt när dessa frågor först upptogs till debatt torde man på kvinnohåll i den enskilda egendomen ha sett den bästa lösningen. Under rådande förhållanden var detta icke så underligt. Det enda och på samma gång enklaste sättet att undantaga egendom från man-

nens förvaltning syntes bestå i att göra densamma till enskild. Fall kunna visserligen förekomma då makars äganderättsförhållanden lämpligast ordnas genom ett system byggt uteslutande på den enskilda äganderätten, men för det stora flertalet fall torde egendomsgemenskap dock vara den naturligaste ordningen, den som bäst överensstämmer med äktenskapens karaktär och som ger hustrun, även när hon ej har förmögenhet eller egen inkomst, den del i hemmets tillgångar som bör tillkomma henne på grund av hennes insats till hemmets upprätthållande och förkovran. Med bibehållen förvaltningsrätt för mannen motsvarade dock ett sådant system icke kvinnans fordran på ekonomisk självständighet. Inför svårigheten att välja mellan dessa system, vilka båda hade sina nackdelar, uppställde kvinnorna önskemålet angående flera lagstadgade förmögenhetssystem, mellan vilka makarna skulle äga rätt välja. Beredningen har ej ansett en sådan ordning lämplig, och det må villigt erkännas, att dess skäl däremot äro tungt vägande. Kvinnorna torde icke ha anledning att vidhålla denna sin fordran, så mycket mer som i det av beredningen utformade förslaget kvinnornas krav på ekonomisk självständighet torde vara tillgodosedda så långt ske kan om man upprätthåller fordran på garantier för att hemmets egendom under alla förhållanden främst skall förvaltas i det gemensamma hemmets intresse.

Förslaget innebär, att vardera maken behåller vad han eller hon före eller under äktenskapet har och förvärvar och råder däröver, dock ej med i alla avse-

enden ensam förfoganderätt. I denna egendom, som kallas makes giftorättsgods, har den andre maken giftorätt. Giftorätten innebär dels att make vid boskillnad eller äktenskapets upplösning genom skilsmässa eller dödsfall äger rätt till hälften av den andres giftorättsgods, dels att make kan ingripa vid vanvård av giftorättsgodset och äger medbestämmanderätt vid vissa dispositioner över detsamma, varigenom de intressen som familjegemenskapen representerar skulle kunna råka i fara. Make måste handhava sitt giftorättsgods i familjens gemensamma intresse och tåla den inskränkning i sin handlingsfrihet, som därav betingas. Ett förlösande av giftorättsgodset, t. ex. genom spekulationer, borgensförbindelser etc., medför rätt för den andre maken att söka boskillnad. Handlingsfriheten är i så måtto inskränkt, att det fordras den andre makens samtycke för att avyttra eller in-teckna fast egendom samt för att avyttra eller pantsätta lösören, i vilka andre maken har giftorätt och vilka ingå i det för makarnas gemensamma begagnande avsedda bohaget eller utgöra andre makens nödvändiga arbetsredskap eller äro avsedda för barnens personliga bruk. Principen är alltså: fri ensam förvaltningsrätt för så vitt icke fara därigenom uppkommer att familjens vitala intressen kunna skadas.

I det vanliga äktenskapet, där mannen är den ensamt förtjänande, skulle han visserligen fortfarande förvalta boets egendom, förutsatt att den anskaffats för hans inkomst och således äges av honom, men han är enligt lag för-

pliktad att vårda sitt giftorätts gods så att det ej otillbörligen minskas hustrun till förfång, och hon har medbestämmanderätt vid ovan angivna viktigare transaktioner. Hennes ekonomiska självständighet tryggas genom mannens skyldighet att förse henne med hushållspengar och medel för bestridande av hennes personliga utgifter, vilka senare, såsom sagt, bli hennes egendom och följaktligen även det som hon därför förskaffar sig. Denna självständighet tryggas ytterligare genom hennes rätt att vid kreditköp för hemmets räkning eller för tillfredsställande av egna behov, naturligen med begränsning till vad skäligen bör räknas dit i förhållande till familjens ekonomi, förplikta även mannen till betalning.

Enskild egendom kan naturligtvis även finnas i äktenskapet. Egendomen erhåller sådan natur endera genom äktenskapsförord eller på grund av gåva, arv eller testamente, om det därvid förordnats att den skall vara enskild.

På grund av avtalsfriheten mellan makar kan äktenskapsförord ingås även under bestående äktenskap, och därigenom kunna makarna överenskomma att viss egendom skall vara enskild samt även giva varandra mera avsevärda förmögenhetsbelopp. För sedvanliga skänker, vilkas värde ej står i missförhållande till givarens villkor, samt för överförande till andre maken av högst hälften av under ett år gjord besparing erfordras icke upprättande av äktenskapsförord. Sådant överförande av besparing skall dock för att vara giltigt mot fordringsägare uppsättas i skriftlig, av vittnen styrkt

handling. Härigenom vill lagen uppmuntra till delning av besparing och giva ett principiellt uttryck åt att en besparing i regel är ett verk av båda makarna.

Nämnda avtalsfrihet innebär först och främst att man och hustru kunna åt varandra uppdraga att sköta sina affärer. Ett sådant uppdrag kan giva större eller mindre befogenhet. Önskar hustrun, kan hon helt bliva fri från all förvaltning av sina affärer, och på så sätt kan man komma de nuvarande förhållandena i äktenskapet helt nära. Den viktiga skillnaden består dock, att uppdraget alltid kan återkallas. Ifråga om redovisningen gälla delvis andra regler än vid vanliga sysslomannauppdrag. Man och hustru kunna ha affärer med varandra, så kan t. ex. mannen hyra butik i hustruns hus, hustrun sköta kontorsplats i mannens affär, de kunna vara kompanjoner i en handel, de kunna köpa och sälja av varandra o. s. v.

Naturligtvis finnas, såväl vid ingående av äktenskapsförord som vid andra transaktioner makar emellan, vissa skyddsregler ägnade att tillgodose kreditörernas rätt. Det skulle föra för långt att här ingå på dem, liksom på gäldsreglerna i deras detaljer. Huvudprincipen för dessa senare är att var och en svarar för sin egendom för sin gäld, ej för den andres. Endast sådana utgifter som obestriddligen avse det gemensamma hemmet eller hustruns oundvikliga behov inom ramen för familjens levnadsstandard och kunna betecknas såsom sedvanliga, förplikta jämväl den andre maken. Beträffande sådan slags gäld mär-

kes att till hustruns förmån är stadgat en preskriptionstid av ett år, liksom även vid boskillnad, hemskillnad och äktenskapsskillnad vissa lättnader äro bestämda i fråga om hennes gäldansvar.

Föreliggande lagförslag tillerkänner makar arvsrätt efter varandra. Finnes ej bröstarvingar, ärver efterlevande make hälften av den dödes kvarlåtenskap om denne efterlämnar far, mor, syskon eller syskonbarn. I annat fall ärver den kvarlevande det hela.

En bestämmelse, låt vara en detalj, torde komma att väcka en viss opposition bland kvinnorna. I kap. 5 § 15 är stadgat, att hustru med vigseln erhåller mannens släktnamn, dock äger hon efter anmälan bära sitt eget och mannens namn i förening. Det torde vara ett önskemål, att kvinna även må ha rätt att uteslutande bära sitt eget namn, och man kan även tänka sig det fall, då både man och hustru skulle föredraga att få taga hustruns namn. Möjlighet härtill torde böra givas i lagen.

I vilken utsträckning blir den nya lagen tillämplig på bestående äktenskap? Grundregeln är att alla de bestämmelser, vilka ej kunna kränka redan uppkomna rättsförhållanden, bli omedelbart gällande. Målsmanskapet upphäves således i allt som rör hustrus personliga förhållanden. Hon erhåller medbestämmanderätt angående barnen, och de nya underhållsreglerna bli tillämpliga i sina olika detaljer. Bestående förmögenhetsrättsliga förhållanden kunna däremot

icke ändras annat än efter verkställd boskillnad, dock erhåller hustru förvaltningsrätt över vad som efter den nya lagens ikraftträdande tillfaller henne i arv, gåva eller testamente. I äktenskap där boskillnad f. n. råder blir nya lagen omedelbart tillämplig.

Det förslag, för vars viktigaste principer här ovan redogjorts, har såsom bekant utarbetats av lagberedningen under samarbete med delegerade från Danmark och Norge, i vilka länder samtidigt framläggas ensartade förslag. Lagberedningen har bestått av presidenten Hjalmar Westring, ordförande, professor Birger Ekeberg, hovrättsrådet Karl Tiselius, fru Emilia Broomé och hovrättsrådet Einar Stenbeck samt under viss tid professor C. G. E. Björling.

Det är med glädje och tacksamhet man tager del av förslaget. Äktenskapsens natur att vara en sammanslutning av två fria individer har i lagen följderiktigt förverkligats, och man ser i dess olika bestämmelser en allvarlig strävan att med bevarande av gemensamheten dock giva makarna den frihet de som individer ha behov av. Det är välgörande fritt från alla gamla doktrinära läror, är praktiskt, klart och förståeligt för envar. Man skulle önska att det omfattande verket icke saknades i något hem. Vad som anföres i motiveringen är väl värt att tagas i begrundande och läggas på hjärtat. Blevde däri uttalade principer de rådande, skulle många misshälligheter och svårigheter undvikas.

MATHILDA STAËL VON HOLSTEIN.

Upprop

Till

Vänner av den svenska trädgårdsodlingen.

Intresset för trädgårdsodlingen har på de senare åren på ett glädjande sätt stegrats, och kristiden har ytterligare framhåvt, att det är en livsfråga för vår folkförsörjning att de stora tillgångar, som kunna tillföras landet genom trädgårdarna, tillvaratagas. För att emellertid trädgårdsodlingen skall taga det uppsving, som vårt land både medger och behöver, är kvinnornas medverkan nödvändig. Fredrika-Bremer-Förbundet har också klart insett detta och sedan flera år inriktat sina strävanden på att underlätta kvinnans inträde på trädgårdsbanan. Endast genom verklig kunskap på detta område, där man har sin verksamhet, kunna tillfredsställande utkomst och sann arbetsglädje vinnas. Följande denna grundsats har förbundet dels genom sin lantushållningsskola vid Rimforsa i Östergötland verkat för utbildning av lärarinnor i trädgårdsskötsel, dels genom sin fruktodlings- och trädgårdsskola Apelryd vid Båstad meddelat undervisning i hemträdgårdens skötsel. Förbundet har härunder vunnit en glädjande erfarenhet av kvinnans lämplighet för trädgårdsyrket, men på grund av bristande utrymme och begränsad ekonomi ha icke kurserna kunnat få den omfattning som varit önskelig. Visserligen äga även kvinnor tillträde till de statsunderstödda huvudsakligen för manliga elever avsedda trädgårdsskolorna, men förhållandena göra att man ej kan räkna med att kvinnor i större utsträckning där kunna vinna utbildning. Behovet kräver därför, att en statsunderstödd kvinnlig yrkesskola med grundlig och allsidig utbildning på trädgårdsskötselns olika områden kommer till stånd. Detta framhåves på det kraftigaste även av de av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga för utredning av åtgärder för främjande av trädgårdsodlingen. Framhållande att vårt land i förbundets skola Apelryd redan äger en anstalt, vars lämplighet för ändamålet är idealisk, föreslå de, under förutsättning att förbundet vill upplåta sin egendom, att dit förlägga en statsunderstödd kvinnlig trädgårdsskola. Stora och dyrbara tillbyggnader behövas dock härför. Skolan, som f. n. endast kan bereda plats för 16 elever, bör utvidgas att emottaga ett 40-tal elever och kurserna väsentligt utsträckas för utbildning av trädgårdsmästare och trädgårdslärarinnor m. m. Emellertid anse sakkunniga att tillbyggnaden är en sak som bör tillkomma det enskilda initiativet, under det att skolan, sedan utvidgningen skett, bör kunna påräkna ett avsevärt årligt statsbidrag.

Här öppnar sig ett vidsträckt och löftesrikt perspektiv för utvecklingen av förbundets påbörjade verksamhet, såvida de nödiga medlen kunna uppbringas. Det gäller en fråga av den allra största nationella betydelse, det gäller att genom tillvaratagande av varje liten täppas odlingsmöjligheter tillföra landet miljoner. Även de år för år allt talrikare förekommande villa- och koloniträdgårdarna

kräva, såväl som de större och mindre hemträdgårdarna, den kvalificerade arbetskraften — arbetstillfällen skulle således ej komma att fattas. Och vilket tillskott både i materiellt avseende och i skönhetsvärde skulle inte genom kvinnornas insats på trädgårdsskötselns område vinnas för de tusentals enskilda hemmen! Den moraliska vinst, som skulle följa en sund strävan att ur jorden framlocka och ihärdigt vårda spirande liv, kan ej med siffror angivas, men förvisso skulle en allmänt spridd och klokt stödd sådan strävan betyda mer för det uppväxande släktets uppfostran än mycket annat, för vilket stora uppoffringar göras.

Ritningar på erforderliga byggnader och kostnadsförslag föreligga. Byggnadskostnaderna äro nu mycket höga, men alla tecken tyda på att de ej komma att sjunka, snarare motsatsen, så att kostnaden, som nu skulle uppgå till 200,000 kronor, blir om frågan uppskjutes måhända ännu högre.

Vår fasta förhoppning är att de, som vilja teckna bidrag till Apelrydskolans starkare och fylligare utformning, ej skola ångra det bistånd de giva utan mer och mer finna, att det var en åtgärd i rätt tid och rätt riktning.

Teckningen är bindande endast under förutsättning att tillräckligt kapital kan anskaffas före utgången av år 1919 och erforderligt statsbidrag erhålles.

Stockholm i november 1918.

MARGARETA.

FÖR FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS STYRELSE:

Agda Montelius,
f. *Reuterskiöld,*
ordförande.

FÖR APELRYDSKOLANS STYRELSE:

Elisabeth Quensel,
f. *von Mentzer,*
ordförande,
ordf. i Fredrika-Bremer-Förbundets krets i Malmö.

Anna Herrlin
f. *Björkenstam,*
kassaförvaltare.

Sigrid Melander,
sekreterare.

A. Bissmark,
trädgårdsdirektör.

Louise Nathorst-Böös,
föreståndarinna för Rimforsaskolan.

G. Eliasson,
agronom.

Signe Laurell.

Ada Arwedson,
ordf. i Fredrika-Bremer-Förbundets krets i Linköping.

Anna Brahe,
f. *Nordenfalk.*

Hilma Borelius,
ordf. i Fredrika-Bremer-Förbundets krets i Lund.

W. A. Bolin,
hovjuvelerare.

Hedvig Carlander,
f. *Hildebrand.*

E. Celsing,
kapten, ordf. i Pomologiska föreningen.

<i>Ester Claesson,</i> trädgårdsarkitekt.	<i>Henriette Coyet,</i> f. Cederström.	<i>Louis De Geer,</i> landshövding.
<i>Robert De la Gardie,</i> landshövding.	<i>Lizinka Dyrssen,</i> f. af Ugglas, ordf. i Rimforsaskolans styrelse.	<i>Ebba von Eckermann,</i> f. von Hallwyl, ordf. i Moderata Kvinno- förbundet.
<i>Alice von Ehrenheim,</i> f. Blomstedt.	<i>Lotten Funck,</i> f. von Möller.	<i>Charlotte Hallin,</i> f. von Mendelssohn- Bartholdy.
<i>Martha Henning.</i>	<i>Kerstin Hesselgren,</i> yrkesinspektris.	<i>Anna Holmquist.</i>
<i>Alida Indebetou,</i> ordf. i Fredrika-Bremer- Förbundets krets i Arvika.	<i>Hilda Kantzow,</i> f. Sundin, ordf. i Fredrika-Bremer- Förbundets krets i Strängnäs.	<i>Selma Lagerlöf.</i>
<i>Elisabeth Lovén,</i> f. af Ugglas.	<i>Louise Löwen,</i> f. Wallis.	<i>A. Mörner,</i> statssekreterare.
<i>L. Nobel,</i> ingenjör.	<i>Ellen Nordenstreng,</i> f. Lindhult.	<i>Stina Rodenstam,</i> f. Jansson.
<i>Signe Rosentvist,</i> ordf. i Fredrika-Bremer- Förbundets krets i Hälsingborg.	<i>N. Sonesson,</i> redaktör.	<i>Mary von Sydow,</i> f. Wijk, ordf. i Fredrika-Bremer- Förbundets krets i Göteborg.
<i>Gösta Tamm,</i> hovstallmästare.	<i>Axianne Thorstenson,</i> föreståndarinna för Fre- drika-Bremer-Förbundets byrå.	<i>H. Tigerschiöld,</i> kansliråd.
<i>Sigrid Ulrich.</i>	<i>Alice Wallenberg,</i> f. Nickelsen.	<i>Anna Abergsson,</i> ordf. i Föreningen Kolo- nitrådgårdar i Stockholm.

Teckningslistor erhållas genom Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm; anmälan om bidragsteckning kan även göras direkt till byrån.

Krigets Grotte och kvinnorna.

Grotte är vorden en världsmakt". Dessa ord voro en siares. Den bild av industrialismen, som Viktor Rydberg för en mansålder sedan såg framför sig genom den poetiska intuitionens starkt förstörande lins, är i dessa yttersta tider en den hemskaste verklighet.

Större, större arbetsflock
fordras för de ständigt tyngre,
ständigt tyngre kvarnstensblock,

och vildare än någonsin går farten, sedan de förut drivande krafterna, konkurrensen och vinstbegäret, upptagit krigsfurien som tredje part i bolaget.

Förlidet år utkom i Tyskland en liten skrift: *Die Frauenarbeit in der Metallindustrie während des Krieges*, utgiven av metallarbetarförbundets styrelse. Den utgör resultatet av en nyss genomförd undersökning. Ett stort statistiskt material är med tysk grundlighet bearbetat och ordnat i lätt överskådliga tabeller. Man kommer icke igenom det lilla häftet på 69 sidor utan att få ett hjärtegröpande intryck av den onaturligt tunga börda kriget lagt på kvinnskuldor, och här och var, medan ögat vandrar upp och ned för raden av siffror, ljuder — det är ej möjligt annat — Grottesångens mest skärande strofer i ens öra. Förhållandena äro väl i någon mån motsvarande i alla de krigförande länderna, åtminstone vad vår världsdal beträffar, men den tyska kvinnans börda tynges mer än någon annans av ett ödesdigert plus — undernäringen.

Undersökningen omfattar visserligen endast stålindustrien, men denna är under krigstid givetvis det mest representativa facket. Redogörelsen omfattar endast de två första krigsåren.

Före kriget sysselsattes kvinnliga arbetare inom metallindustrien huvudsakligen med lättare hjälparbeten. Då männen drogos till fronten måste kvinnorna, oavsett arbetets beskaffenhet, rycka in på deras platser. De betänkligheter man förut närt med hänsyn till kvinnornas krafter, hälsa och arbetsduglighet fingo vika för nödens tryck. Även det stående argumentet mot hennes inträngande på nya arbetsområden — hänsynen till släktet — hördes ej mera av. Nu både kunde och skulle det s. k. svaga könet bära samma arbetsbörda som mannen. Nu var hon välkommen överallt, där det fanns en plats att fylla.

Nöden har ingen lag. En kritik över så osedvanlig liberalitet vore därför ej på sin plats, men med broschyrens författare kan man med rätta klandra de förhållanden, varunder kvinnorna hade att inträda på den ovana arbetsmarknaden, förhållanden, som nyskapades genom nödlagen av 4 aug. 1914.

Tyskland var en gång, såsom vi veta, ett föregångsland för sina utmärkta yrkeslagar; särskilt skyddslagarna för kvinnor och barn voro mönstergiltiga. På grund av nödlagen kunna dessa emellertid i vid utsträckning sättas ur kraft, varigenom ett ganska fritt spelrum för godtycket och vinningslystnaden synes kunna lämnas. Enligt redogö-

relsen sker sådant också ganska allmänt, och inga petitioner från arbetarhåll ha ännu (1917) lyckats utverka nödlagens upphävande. Arbetstiden kan efter behov utsträckas, söndags-, ja, nattarbete är tillåtet. T. o. m. rätten till vissa vec-kors vila efter barnsörden kan kring-skäras. Ännu för några år sedan an-sågs det nedbrytande för en kvinnas hälsa, om hon stod en del av natten vid sät-tarekasten. Nu betraktas hon utan vi-dare stark nog att natten igenom hantera centnertunga artilleripjäser.

Över 250 olika slag av arbete ensamt inom metallindustrien utföras nu av kvinnliga arbetare, alltifrån det lättare, om också icke mindre viktiga, arbetet i laboratoriet till fyllningen av masugnar. De smida, gjuta, framställa shrapnels, granater m. m.; de stå vid ånghammaren och betjäna valsverk; de bygga skepp och nita pansarplåtar samman. Allt detta kräver mans muskler och visserligen en annan konstitution än kvinnans, såvida hon då fortfarande skall ägna sig åt att vara släktets moder. På sina ställen ha arbeterskorna att lyfta projektiler upp från golvet ända till brösthöjd, inspanna dem i maskinen och därpå flytta dem ned igen. För att förtjäna 3 mark om da-gen behöver arbeterskan upprepa samma lyftande rörelse 100 gånger och mer. Sådana stycken kunna väga ända till 75 tyska pund. På andra ställen äga arbeterskorna att transportera järndelar på 50 kilograms vikt. I ett uppgivet järngju-teri fingo arbeterskorna utföra alla förekommande arbeten. Det torde ej vara utan stor inre motsägelse och bä-van en kvinna åtar sig att manövrera gjutpannorna med den vitglödande me-

tallen, varifrån gnistor spraka åt alla håll, men svårast och farligast är väl än-då tjänsten i ett valsverk. Att stå och ta emot de glödande stängerna, som skju-ta fram ur maskinen med blixstens ha-stighet och kasta dem tillbaka på deras nya plats, det är ett arbete som för man-nen fordrar stor vighet, kraft och blixtsnabb uppmärksamhet, om han skall komma därifrån med liv och lemmar i behåll. Till sådant sättas nu öovade kvinnor. Att hela denna arbetsbörda är onaturlig för kvinnan visar enligt redo-görelsen de ofta förekommande tillfäl-lena av underlivslidanden, isynnerhet bråck, samt den oupphörliga växlingen av arbetarstammen.

I huru stort antal kvinnor måst ersätta män ses därav att ensamt inom denna industrigren arbeterskornas antal vuxit från 64,000 före kriget till 267,000 under det andra krigsåret.

Undersökningen, som omfattar jämväl arbetstid och lönevillkor, skyddsanordningar och hygieniska föranstaltningar, visar att rätt anarkiska förhållanden äro rådande på många ställen inom denna viktiga och förr så väl reglerade indu-strigren. Klagan över bristande ventila-tion förekommer ofta. I en uppgiven fabrik är luften så förpestad av giftiga gaser, att arbeterskor ofta måste bäras ut avsvimnade. Toalettanordningarna äro på många ställen under all kritik, och värst av allt — skyddsanordningarna på maskinerna äro ofta bristfälliga eller saknas alldeles. När man som under-teknad haft tillfälle att se den mönster-gilla ordning och kontroll, som rådde inom fabriksvärlden i fredens Tyskland, får man av denna undersökning ett le-

vande intryck av den osaliga förvirring ett krig kan föra med sig även till det bäst disciplinerade och på ordning mest inställda folk.

Det tunga arbete, som krigets Grotte lassat på kvinnans axlar, blir under sådana förhållanden en börda, varunder hon dignar. Den av lagen för kvinnor och minderåriga fastställda arbetstiden på 10 timmar utsträcker inom krigsindustrien vid behov till 12, 14, 16, ja, vissa dagar ända till 18 timmar. Vid en namngiven masugn med tillhörande valsverk går söndagsskiftet från kl. 6 söndag morgon till 6 måndag — jämt 24 tim.

För så väldiga kraftprestationer borde väl arbeterskorna åtminstone ha stimulansen av goda lönevillkor. Här göra ju kvinnorna faktiskt männens göra; de ha trätt in på deras platser och ha att följa samma arbetstakt. Samma lön borde väl i rättvisans namn tillfalla dem, men så sker endast på ett fåtal ställen. I 81 % av de undersökta fallen visade det sig att kvinnorna för samma arbete hade lägre lön än männen. Endast $\frac{1}{3}$ hade högre betalt för nattarbete än för dagsarbetet. Ett antal av 25,000 fingo göra övertidsarbete utan all ersättning. När arbeterskor nå upp till 90 mark i månaden, händer det att det kommunala understödet till krigarhustrun eller änkan bortfaller. Även där lönesatserna synas relativt höga, förminskas de i verkligheten genom olika slags avdrag, som för arbetsklädnad, skadade verktyg, söndersprungna lampglas eller utbrända glödlampor. Det ordinarie dagliga avdraget uppgår till 50 à 60 pf.

Om dessa inskränkningar åtminstone vore offer gjorda åt fäderneslandet, klagas det i redogörelsen, men faktiskt

tjäna de endast till att rikta den enskilde arbetsgivaren. När fred inträder och männen vända tillbaka till sina platser förutses hårda strider, ty lönerna måste då höjas 90 à 100 %.

Så långt undersökningen. Det är klart att krigets Grotte under så abnorma förhållanden, då arbetskraften är så gott som prisgiven godtycket, skall mala guld i strömmar. Dagspressen kan också berätta om oerhörda krigsvinster. En uppgiven industribaron lär sålunda under dessa år ha förtjänat ända till 400 miljoner mark. Men denna utpinade arbetskraft förslår ej längre. Gång på gång måste en kraftig agitation sättas i gång för att få fram den frivilliga kvinnliga arbetskraften, den, som ej kan drivas fram med nödens piska. I synnerhet hade Grotte ett gott öga till hemmadöttrarna. Men hans lockande har ej funnit gehör. Hemmadöttrarna ha — stannat hemma. Kanske anse de att de tjäna sitt lands återuppbyggande lika bra genom att bevara en rest av oförstörd kvinnohälsa.

Men Grotte släpper ej så lätt ur sikte den billiga arbetskraften. Nu är det de unga studerande flickornas tur att kraftigt påverkas, och dessa, som se saken mera ideellt, ha i mängd gjort det stora offret. De kära studierna ha lagts på hyllan, unga, av studier och undernäring medtagna varelser ställa de späda krafterna till den ödeläggande Grottekvarnens disposition. Det måste vara en obeskrivligt sorglig syn att se också denna ungdomskraft brytas, ty hur skulle studieflickan kunna stå där vid tungt arbete vana kvinnan stupar?

M. ANHOLM.

Engelskornas krigstjänst.

Genom förre engelske universitetslektorn i Uppsala dr. E. Classen har denna korrespondensartikel tillställts Hertha.

Kriget har i alla de krigförande länderna nått ett skede, där kvinnornas hjälp är alldeles oundgänglig, och med varje dag som går absorberas allt flera kvinnor i arbete för arméerna. Ja, det finns väl icke något militärt område med undantag av själva striden i skyttegravarna, där kvinnorna ej fylla en betydande uppgift. Så har till exempel i England en kvinnoorganisation, Queen Mary Army Auxiliary Corps (Drottning Marys hjälpkår), rönt ett varmt erkännande för sin verksamhet såväl i Frankrike som i England. Den utför alla möjliga slags militära arbeten, och den frigör på det sättet tusentals män för stridslinjerna.

Kåren är delad i två sektioner, varav den ena, som kallas den mobila sektionen, tjänstgör var som helst utom i själva stridslinjen. Denna sektion är en verklig kvinnohär, vars medlemmar stå under militär disciplin, bära uniform, äro berättigade till militära utmärkelser och utföra en stor del av trängens och intendenturkårens arbete. Deras verksamhet i Frankrike är mångfaldig. De äro chaufförer, ammunitionssorterare, uppapperskor i officersmässarna och klubbarna, bokhållare och ordonnanser på de militära kontoren, arbetare på arméns bagerier, tryckerier, skraddareverkstäder etc. Betydelsen av deras arbete ökas med varje dag, allteftersom behovet

av soldater ökas. Kvinnornas verksamhetsområde begränsas blott av lagen att kvinnor ej få anställas i "faro-zonen" och ej heller få åläggas arbete, som överskrider deras krafter. Men den livsfarliga zonen är svår att definiera, och kvinnornas styrka kan anpassa sig till olika uppgifter i förvånansvärd grad.

De engelska kvinnorna ha liksom männen en stark äventyrlust, och tjänstgöring i Frankrike, närmare fronten, har därför en stor lockelse. Alla klassers kvinnor erbjuda sina tjänster, fabriksflickor, uppapperskor, tjänarinnor och ett stort antal flickor ur de förmögnare klasserna. De sistnämnda sträva ingalunda blott efter officersrang. De äro fullkomligt nöjda med att vara "menige man". I allmänhet föredra de att ta anställning som chaufförer framför att tjänstgöra som uppapperskor eller bokhållare. Kontorsarbete är i själva verket det minst eftersökta inom kåren. Många av dessa kvinnor ha ju just sluppit loss från det enformiga knoget på ett kontor, och de längta efter ett rörligt liv, men de, som kunna stenografi och maskinskrivning, få vanligen hålla till godo med kontorsarbete.

När de första avdelningarna av kåren sändes till Frankrike, spådde många att det skulle leda till svårigheter och förargelse snarare än till nytta och glädje. Men dessa pessimister fingo snart erkänna sitt misstag. Kåren rönt lika stor framgång i fråga om arbetsresultat som

i fråga om disciplin. Man hade spått att krigarne skulle vända sina tankar från bekämpandet av fienden till vänskapsförhållanden med de unga flickorna. Men kårens medlemmar hade ej begett sig till Frankrike för ro skull. För de flesta kvinnor var detta ett "krigsarbete", som innebar stora personliga uppoffringar och som ställde rätt så stora krav på det personliga modet. Alla erkänna nu att resultaten av kårens verksamhet äro utmärkta och att kvinnornas närvaro ej medfört några extra disciplinära svårigheter.

Naturligtvis måste disciplinen inom kåren vara sträng. Medlemmarna inkvarteras i särskilda "hem", och de måste underkasta sig en noggrann övervakning. Vänskapligt umgänge med soldaterna är visst ej förbjudet, men de unga flickorna måste lyda samma regler som en god mor uppställer för sin dotter. Resultatet av allt detta är att soldaternas liv humaniseras och göres mera angenämt. En soldat i detta krig tillbringar ingalunda hela sin tid med att strida med fienderna i första linjens skyttegravar. En stor del av tiden tillbringar han vid basen eller utefter kommunikationslinjerna i viloläger. Här har han tillfälle att se och lära känna unga flickor från hemlandet — nätta och praktiskt klädda, vårdade i sitt uppträdande, strävande efter samma mål som han. Han känner sig ej längre så ensam och så avstängd från allt.

Ehuru kvinnokåren ej släppes inom "livsfaro-zonen" vid fronten, så stå dess medlemmar i alla fall ofta nog ansikte mot ansikte med faran. Luftanfall äga ju rum bakom frontlinjen. Vid varje

sådant tillfälle ha kvinnorna ådagalagt lika stort mod som männen, och många märkliga tapperhetsgärder ha vunnit varmt officiellt erkännande.

Uthålliga i arbetet, tåliga under disciplinen, modiga i faran ha kvinnorna i denna kår visat sig vara. Ingen tänker nu på att begränsa utan blott på att utvidga deras verksamhetsfält. När freden kommer, ha kvinnorna rätt att fordra ett fullt erkännande av den betydelsefulla roll de spelat i kampen för segern.

Stockholms stads kvinnliga tjänstemäns förbund.

En sammanslutning mellan Stockholms stads kvinnliga tjänstemän har under ovanstående benämning i dagarna kommit till stånd. Föreningen har bildats närmast med anledning av nu pågående förarbeten för lönereglering vid stadens verk och har till uppgift att verka för och tillvarata de kvinnliga tjänstemännens intressen.

Föreningens styrelse utgöres av Mathilda Staël von Holstein, lantegendomsnämnden, ordförande, Anna Carell, gasverket, Eva Harling, hälsovårdsnämnden, Märta Jacobsson, drätselrådet, Nanny Marcus, fattigvårdsnämnden, Karin Nilsson, statistiska kontoret, Ada Röhlander, uppborhetsverket, med Anna Barkman, stadsingenjörskontoret, Maria Dahlgren, byggnadsnämnden, och Helene Danielsen, bostadsförmedlingen, såsom suppleanter.

Föreningen har omfattats med synnerligt intresse, vilket bäst framgår av att den redan räknar omkring 150 medlemmar, representerande alla stadens större verk, nämnder och styrelser.

Notiser från bokvärlden.

Två systrar. Schillers Lotte och Line. Av *Beatrice Zade*. Hugo Gebers förlag.

Beatrice Zades bok om de båda systerna Lengefeld är ett mindre lyckat alster av hennes författande än hennes framställning av Bettina. Arten är densamma men exemplaret mindre välskapat och svagare, osjälvständigheten mera besvärande och påfallande och innehållet magrare.

På det sätt som förf. fattat sin uppgift har hon utan tvivel gjort sitt bästa. Men i bokens senare del blir det för mycket av vardagskrönika. Lotte Schiller må ha varit hur aktningvärd och beundransvärd som helst — man får nästan väl mycket till livs om huslighet och sjukdom i den Schillerska interiören. Det intressanta är vad Lotte beträffar så tämligen slut i och med Schillers och Lottes giftermål. Detta är ej Beatrice Zades fel — man önskar blott att hon lagt mindre an på krönikeartat framåtsträvande och i stället varit utförligare och citatrikare på de "roliga" punkterna. Där materialet ligger omedelbart till rätta och är tacksamt, kan Beatrice Zade berätta älskvärt och underhållande. Det visar sig även i denna bok.

Men med något nytt kommer hon icke. Självständiga undersökningar, förstahandsomdömen och psykologisk fördjupning fordra andra förutsättningar än dem hon besitter, men hon är omsorgsfull i avseende på faktiska uppgifter.

Caroline v. Wolzogens roman Agnes v. Lilien nämnes endast helt kort. Författarinnan har ej gjort något försök att utnyttja denna roman, där Caroline porträtterat sig själv till belysning av henne, lika litet som hon låtit Schillers i dikt uttryckta uppfattning av kvinnan bidra till belysning av hans förhållande till Lotte och Line.

HILMA BORELIUS.

Åsa-Hanna. Roman av *Elin Wägner*. Albert Bonniers förlag.

Det är första gången Elin Wägner sätter etiketten "roman" på en bok. Den distinktion hon härmed själv gör i fråga om sitt författarskap har sitt påtagliga och direkta skäl. Åsa-Hanna utgör ett vägmärke i hennes produktion, hennes kvickblixtrande, journalistiskt profilerade konst framträder i denna bok, med behållning av sina bästa tidigare egenskaper, i på en gång starkare psykologisk fördjupning och vidare kringskådande. Samtidigt gör ett säkert sammanhållande grepp denna bok till det mest genomarbetade och färdiga som Elin Wägner hittills skänkt oss.

Det är helt nya perspektiv hon fångat in i sin synvinkel. Norrtullsligans och Pennskaftetets briljant framvirvlade unga kvinnor, insatta i storstadsmiljön, materiellt och andligen på en gång pressade och stimulerade av den innevarande dagens jäkt; höger- och vänsterfrälsta i landshövdingenskan Jerneploogs kristidsstad; kvinnofrågor och politik i ögonblicksbelysning; allt detta i eminent grad Elin Wägnerska material har vikit för en brett lagd bondeskildring, där personerna utan brådska stiga in i handlingen, talande sitt eget bondska språk och hopvuxna med jorden så som endast bönder äro det. Envetna, knipsluga, slöa, onda till förbrytarmått, ännu andra som folk är mest knådade av ont och gott, och bland dem alla Åsa-Hannas förgrundsfigur i sin förtvivlade, gudsövergivna kamp.

Med den utpräglade författarekarakterens vidhängsna envishet är Elin Wägner helt sig själv i denna nya omgivning. Det är hennes speciella humor som spelar i den mästerligt överlägsna marknadsscenen, där "pinnakeringarna" träta om sina ben, liksom i teckningen av Koke-Martina, som bär kring skvallret i gårdarna och står för prästvalet i

Ljungheda — för att nu endast nämna ett par enstaka exempel. Hon är fullt sig själv i sättet att med ett stillsamt inpassat smådrag få en person eller en handling i blixbelysning, och hennes berättarkonst rör sig även inom den bredare skildringens ram med den henne av gammalt karakteristiska fyndiga snabbheten.

Ett lyckligt grepp, som man har att komplimentera förf. till, är inflyttandet av talspråkets dialektiska egenheter i själva berättarspråket. Det är förvånande att denna metod hos oss knappt alls tillämpats, man synes inte ha uppfattning av och inte heller öra för det helhetsintryck ett sådant förfarande ger. Clara Viebig, mästarrinnan i tysk folk- och småfolksdiktning, vet vad det betyder, Elin Wägner förstår det också. Hon besparar oss från att förvirrade slitas ur bondemiljön för att stundtals kastas in i en helt annan, avputsad föreställningsvärld, där författaren själv för ordet i välvalda, av Svenska Akademien godkända ordvändningar. Här ser, hör och uppfattar man med Ljunghedafolket.

E. K.-N.

Några drag ur fabriklivet av *Ellen Pettersson*. Företal av Anna Lenah Elgström. Tidens förlag.

Autentiska dokument ha sitt faktiska, obestridbara värde. Detta lilla häfte, med fabriksarbeterskan Ellen Petterssons namn på titelbladet, är av reall intresse med sina verklighetsbilder från en miljö som den läsande, s. k. "bildade" publiken ofta får göra bekanskap med på ett bra nog utifrån taget sätt eller i ett fantastiskt omstuvat skick. Ellen Pettersson — liksom Maria Sandel, vår redan kända, bemärkansvärda självskildrare arbetarelivet — vet av egen erfarenhet hur det ser ut i fabriker och hur livet där går sin trampkvarnsgång. Hennes bok berättar, försynt och helt

lidelsefritt, endast om det som verkligen är.

Litterärt kan den inte jämföras med Maria Sandels förträffligt gjorda teckningar. Dessa drag ur fabriklivet stå helt löst och tafatt bredvid varandra. Men de ha sanningsstämpeln på sig, och de ha rätt att bli tagna på allvar i sitt eget omutliga verklighetsallvar.

Anna Lenah Elgström har med några ord pekat på den mission denna lilla bok kan fylla — om människor vilja taga den till sig —, hur den kan bidra att närma de två folken i folken, som ännu stå så skilda åt och veta så alltför litet om varandra.

E. K.-N.

Det nya Europa. Internationell tidskrift utgiven av *Georg Fr. Nicolai*. Redaktör och ansvarig utgivare för svenska upplagan Algot Ruhe. Häfte I. Tidens förlag.

Med författarens till "Krigets biologi" namn som utgivare är denna tidskrifts program klart. Professor Nicolai har otvetydigt hävdad sig som den kompromissfria förfaktaren av rättsprincipens helgd gentemot makt-är-rätt-teorien, och han har den obestridliga rättighet att kräva gehör, som tillkommer den, vilken gjort personliga offer för den idé han omfattar.

Det är inte för tidigt att tänka på ett nytt Europa i dessa dagar då allt det gamla vacklar, troner ramla och rikena falla i spillror. De rättsidéer som propageras av professor Nicolai och hans medarbetare, bland vilka märkas namnen Alfred H. Fried, Kristoffer Nyrop, Christian Lange, Ellen Key och Carl Lindhagen, ha också under dessa sekellånga fyra krigsår börjat gå in i folkuppfattningen på ett sätt som gör att man vågar hoppas på deras realiserande vid rekonstruktionen av den nu ramlade världen. "Det nya Europa" betjänar sig av redan gångbart mynt,

rör sig på realiteternas mark och bör kunna räkna med gripbara resultat av sitt nybyggararbete.

Den svenska upplagan av tidskriften utkommer så gott som samtidigt med den i Köpenhamn utgivna tyska och danska. Häfte II väntas i dagarna.

Insända böcker.

Fosforos bokförlag: **Jesus försvars-nihilist.** Den kristna församlingen måste kräva fred och världsavrustning. Av *Johannes Uddin*.

J. A. Lindblads förlag: **Orter och männi-skor** av *Cecilia Bååth-Holmberg* — **Min egen historia.** Verklighetskildring av *Martina Thorstén*. — **Carl von Linné.** Hans personlighet och livsgärning av *Elsa Ribbing*. Med förord av fil. dr Carl Forsstrand. — **Syster Dora.** En levnadsteckning av *Margaret Londale*. Översättning av *Edna Ramsay*. — **Familjen Pfäffling.** En vinterhistoria av *Agnes Sapper*. Översättning. — **Vägar som mötas** av *Carl Svensson-Graner*. — **Hultaskogens gåtor.** Sagor av *Alfred Smedberg*. — **Guldåret.** En australisk pojkes äventyr berättade av *Gustav Lindwall*. — **God jul.** Läsning i hälg och söcken. Redigerad av *E. Melander*. — **Barnatårar** av *Noëll Rogers*. Övers. av *Aline Cronhiem*.

Folkskolans Barntidnings förlag: **Guld-slottet.** Barnens julbok n:o 20 innehållande sagor och berättelser utg. av *Stina Quint*. — **Tummetott.** Tillägghäfte till Guldslottet. Utg. av *Stina Quint*. Åttonde årgången. — **Lilleputt.** Barnens lilla julbok n:o 16. Utg. av *Stina Quint*. — **Rosengull.** Tillägghäfte till Lilleputt. Utg. av *Stina Quint*. Elvte årgången. — **Julklassen 1918.** Utg. och red. av *Stina Quint*. Tjugofemte årgången. — **Gullebrand.** Sagobok för barn. Tillägghäfte till Julklassen 1918. Utg. av *Stina Quint*. — **Trisse.** Barnens lilla julklapp. Utg. av *Stina Quint*.

Albert Bonniers förlag: **Silverljuset.** Dik-ter av *Gustav Ullman*. — **Samlade skrifter** av *Ernst Ahlgren*. Första bandet. **Från Skåne.** Folkliv och småberättelser. — **Perdita** och andra noveller av *Runar Schildt*. — **Saga och sanning.** Läsning för svenska gossar och flickor, utgiven av *Hilding Celander* och *Jeanna Oierdahl*. Del I o. 2. — **Magister Bergmans världsomsegling** av *Carl-August Bolander*. — **Marieholm och Munkeboda** av *Mathilda Malling*. — **Åsa-Hanna.** Roman av *Elin Wägner*. — **De dödas arv.** Roman av *E. Norlind*. — **Samlade skrifter** av *Ernst Ahlgren*. Fjärde bandet. — **Fru Marianne.** — **Dikter** av *Märta Scharp*. — **Den stora kärleken.** Roman av *Anna Wahlenberg*. — **208 sätt att tillaga god mat** i recept för en person. Den självförsörjandes egen kokbok. Sammanställda av *Elise Adelsköld*.

Aktiebolaget Ljus' förlag: **Katarina II.** En kejsarinnas roman av *Eugen Zabel* Övers. av *Annie Dicksson*

P. A. Norstedt & Söners förlag: **Kortfattad handledning i praktisk barnavård** av *Inez Laurell* och *Ida Eriksson*. — **Fattigvårdslagen.** Av *J. Linders*. — **Dyrtidssupplement till Hemmets kokbok.** Utgiven av *Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala*.

Tidens förlag: **Några drag ur fabrikslivet** av *Ellen Pettersson* Företal av *Anna Lenah Elgström*. — **Praktiska ungdomsskolor** av *O. H. Waldén*. I o. II. — **Hjärtan som kämpa** av *Julia Ström*. — **Det nya Europa.** Internationell tidskrift. Nr 1. Svenska Andelsförlaget: **Den svenska nationalismen och kriget** av *Lucien Maury*. Övers. av *Karl Michaelson*. — **En biskops själ.** En roman (med en liten smula kärlek i) om samvete och religion och livets verkliga bekymmer av *H. G. Wells*. Övers. av *Wulff Fürstenberg*. — **Från barbari till revolution.** Ryska kulturbilder från Rjurik till Alexander III av *Alfred Jensen*. — **Broderskap.** Roman av *John Galsworthy*. — **Resan till Tilsit.** Berättelser från Litauen av *Hermann Sudermann*.

Hugo Gebers förlag: **Två systrar.** Schillers Lotte och Line av *Beatrice Zade*.

Wahlström & Widstrand: **Skönhetsvård** av *Anna Söderberg*. — **Flora och Bellona.** Dikter av *Erik-Axel Karlfeldt*.

Åhlén & Åkerlunds förlag: **De stumma legionerna** av *Gurli Hertzman-Ericson*.

A.-B. Nordiska Kompaniet.

Textilavdelningen Thyra Grafström, Stockholm.

Permanent utställning av färdiga och påbörjade arbeten samt material. Råd vid inredning av våningar m. m.

Undervisning

i Italiensk spets- och annan konstsoöm.

Ständigt på lager därtill hörande material.

Svensk, Fransk och Bömisk Spetsråd. Rikhaltigt urval av Spetsmönster.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & C:o

Kungl. Hovleverantör.

Riks 4 29 FREDSGATAN 3 :-: STOCKHOLM A. T. 50 48

Sverges äldsta, största och bäst renommerade *specialaffär* i

**Siden- och Ylle-Klä-
ningstyger**

Prover till landsorten sändas *gratis* och *franco*.

ANNA BENGTSOONS KAPPAFFÄR

Kullagatan 21

HÄLSINGBORG
REKOMMENDERAS

Riks tel. 1245 & 3245

Kostym- och Kapptyger.

Stort urval.

Beställningar emottagas.

INNEHÅLL

Konsumentbekymmer.

Lagberedningens förslag till giftermålsbalk. II. Av *Mathilda Staël von Holstein*.

Upprop för anskaffande av medel till Apelrydskolans utvidgning.

Krigets Grotte och kvinnorna. Av *M. Anholm*.

Engelskornas krigstjänst.

Notiser från bokvärlden.

21 289

För kapitalister, särskilt fruntimmer, har det länge varit ett önskemål att kunna överlämna värden av sina värdepapper och skötseln av sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet av det anförtrodda uppdraget, ävensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatavdelning (Kungsträdgårdsgatan 8. Expeditionstid $\frac{1}{2}$ 10-4)

som under garanti av **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning av enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatavdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatavdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenter influtna medel. Vidare efterser Notariatavdelningen utlottningar av obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blivit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** av det ledigblivna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatavdelningen, underrättar Notariatavdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till avdelningen inbetalas, varefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatavdelningen att inteckningarna bliva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos avdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år per 1,000 kr. av depositionens värde, dock ej under 2 kr.